

і права: збірник наукових праць. Вип. 47 / редкол.: С.В. Ківалов (голова ред) та ін.; відп. За вип.. Ю.М. Оборотов. — Одеса: Юридична література, 2009. — 360 с.

9. Макаренко И.А. Система тактических приемов допроса несовершеннолетнего обвиняемого с учетом следственных ситуаций и психологических свойств допрашиваемого [Электронный ресурс]: Дис. ... канд. юрид. наук : 12. 00. 09. — М.: РГБ, 2003 (Из фондов Российской Государственной библиотеки). — 221 с.

10. Михальчук Ю.П. Допрос несовершеннолетнего обвиняемого на предварительном следствии [Электронный ресурс]: Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. — М. : РГБ, 2006 (Из фондов Российской Государственной библиотеки). — 153 с.

11. Мостова І.М. Юридична психологія / І.М. Мостова. — Київ: ВІРА-Р, 1999. — 120 с.

12. Порубов Н.И., Порубов А.Н. Допрос: процессуальные и криминалистические аспекты: монография / Н.И. Порубов, А.Н. Порубов. — М.: Юрлитинформ, 2013. — 304 с.

13. Сафин Н.Ш. Допрос несовершеннолетнего подозреваемого в советском уголовном судопроизводстве (процессуальный и криминалистический аспекты проблемы) / Н.Ш. Сафин. — Изд. Казанского университета. — 1990. — 160 с.

14. Следственные действия (процессуальная характеристика, тактические и психологические особенности): Учеб пособие для вузов МВД СССР. — Волгоград: ВСШ МВД СССР, 1984. — 240 с.

15. Соловьев А.Б., Центров Е.Е. Допрос на предварительном следствии. Методическое пособие. 2-е изд., перераб. / А.Б. Соловьев, Е.Е. Центров. — Москва. — 1986 — 118 с.

УДК 343.915

Безногих В. С., експерт проектного офісу
Управління ООН з наркотиків та злочинності в Україні;
Стрільців О. М., начальник наукової лабораторії
з проблем кримінальної міліції ННІ
підготовки фахівців для підрозділів слідства
та кримінальної міліції НАВС, к.ю.н., с.н.с.

Фактори, які можуть вплинути на наркоситуацію в зоні проведення антитерористичної операції у східних регіонах України

У статті визначаються фактори, які можуть негативно вплинути на стан поширеності незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на територіях, які підконтрольні незаконним військовим формуванням так званих Донецької народної республіки та Луганської народної республіки. Висвітлюється, який вплив мають перелічені фактори вплив на наркоситуацію, як у самій Україні так і сусідніх державах.

Ключові слова. Антитерористична операція, незаконні військові формування (НВФ), незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.

В статье определяются факторы, которые могут негативно повлиять на состояние распространенности незаконного оборота наркотических средств, психотропных веществ и прекурсором на территориях, которые подконтрольны незаконным военным формированиям так называемых Донецкой народной республики и Луганской народной республики. Освещается, как могут повлиять указанные факторы на наркоситуацию как в самой Украине, так и в соседних государствах.

Ключевые слова. Антитеррористическая операция, незаконные военные формирования (НВФ), незаконный оборот наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров.

This article defines the factors which may have a negative impact on situation with the spreading illegal drug, psychotropic substances and precursors trafficking on the territories which are occupied by illegal armed groups (IAG) of so called Donetsk people's republic and Lugansk people's republic. It elucidates how those factors may impact drug situation both in Ukraine and neighboring countries.

Key words. Antiterrorist operation, illegal armed groups (IAG), illegal drug, psychotropic substances and precursors trafficking.

Постановка проблеми. 14 квітня 2014 року почалася на півночі Донецької області почалася силова спецоперація проти озброєних проросійських сепаратистів-терористів. Експерти по різному називають військове протистояння України та російських найманців на сході країни, яке розпочалось після захоплення Російською Федерацією (далі – РФ) Автономної Республіки Криму. «Гібридна війна» [1], «війна керованого хаосу» [2], «дистанційно керована війна», «асиметрична війна» [3] та інше. Незаперечним є той факт, що Російська Федерація грає ключову роль в цій ситуації, так як вона за допомогою своїх засобів масової інформації створила і підтримує необхідний інформаційний фон, який провокує агресію і неприємність компромісу між сторонами, фінансує діяльність бойовиків і зброї, що їм постачається, займається рекрутуванням, підготовкою на своїй території та відправкою на територію України бойовиків, на державному рівні підтримує парамілітарні спілки козаків, які постачають «добровольців», а також запроваджує у бойові загони сепаратистів кадрових офіцерів Збройних сил (далі – ЗС) РФ, які здійснюють координацію антиукраїнських сил.

Дії незаконних озброєних формувань (далі – НОФ) на захопленій у Східних регіонах України території, перш за все, направлені на паралізацію органів влади та створення альтернативних владних структур – урядів так званих «народних республік». Кінцева ціль цих дій – послаблення центральної влади і створення на контрольованих територіях псевдодержавних формувань підконтрольних РФ.

При тому, що незаконно проголошені Донецька народна республіка [4] та Луганська народна республіка [5], зовнішні мають багато атрибутів реальної влади (уряди, верховні ради) вони не здатні здійснювати реальні функції влади, так як, у наслідок своєї самопроголошеності на мають вертикалі (структури) влади на місцях, особи, які входять в «уряди» часто не мають достатнього управлінського досвіду для організації роботи, місцеві ради залишаються у загальній структурі влади і виконують відпорні функції. За таких умов державні органи України і «уряди» самопроголошених республік діють як би паралельно.

Намагання перепорядкувати собі діючі на захоплених територіях державні структури не мають успіху з багатьох причин. Перш за все, з причини їх централізованого фінансування на державному рівні, неприйняття багатьма службовцями нових структур, які не можуть надати соціальних гарантій, які дає реально існуюча держава. Неузгодженість в діях і різне бачення задач між політичним крилом сепаратистів та бойовиками, які виконують «виконавчі» функції, різні погляди серед сепаратистів на розвиток ситуації у регіоні (приєднання до РФ, федеративна республіка у складі України, незалежна держава «Новоросія»).

Разом з тим неможливість налагодити управлінські функції керівництвом незаконно проголошених Донецької народної республіки та Луганської народної республіки – з одної сторони, та відсутність можливості органів влади України на території про-

ведення АТО здійснювати ефективно свої функції – з іншої сторони негативно впливають на стан поширеності незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів (далі – наркотики) у цьому регіоні, що потребує додаткового дослідження з вказаного напрямку.

Стан дослідження. Дослідження стану поширеності незаконного обігу наркотиків в зоні проведення антитерористичної операції у східних регіонах України на даний час не проводилось.

Метою статті є визначення факторів, які можуть вплинути на наркоситуацію в зоні проведення антитерористичної операції у східних регіонах України, для подальшого вироблення заходів адекватного реагування на обстановку, яка склалася в сфері обігу наркотиків.

Виклад основного матеріалу. Правоохоронні органи, які здійснювали відповідно до покладених на них функціональних обов'язків, протидію незаконному обігу наркотиків, враховуючи ситуацію, яка склалася в зоні проведення АТО, самоусунулись від цієї проблеми, та положення, яке займають правоохоронні органи у цих регіонах по відношенню до нових структур (незаконних урядів та НОФ) скоріше нейтральне ніж лояльне [6].

У ряді міст представниками НОФ були захоплені та використані під адміністративні будівлі відділів внутрішніх справ та Служби безпеки України. Основана причина таких дій – захоплення зброї. Також з боку представників НОФ були неодноразові спроби привести до присяги новим «державним утворенням» співробітників правоохоронних органів, погрози, як самим співробітникам, так і їх родичам, викрадення та вбивства співробітників [7].

У цілому ситуація, що склалася, вносить певну дезорганізацію у діяльність як правоохоронних органів в цілому, так і спеціалізованих підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків зокрема. Приблизно таким же чином обмежена, якщо не сказати паралізована діяльність співробітників Служби безпеки України. Органи прикордонної служби, які спільно з митною службою здійснюють пошукові дії з виявлення наркотиків на пунктах перетину кордону, а також забезпечують протидію переміщенню заборонених речовин поза пунктів перетину кордону, також наразились з неодноразовими фактами озброєного нападу на співробітників та погроз родинам, що в кінцевому підсумку обмежує її службові можливості.

Ситуація обтяжується тим, що у східних регіонах України, які перебувають під контролем НОФ, знаходиться значна кількість промислових підприємств, які виробляють не лише прекурсори списку 2 Таблиці IV Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 р. № 770 [8], а й списку 2 Таблиці IV, з яких можна виготовити значну кількість наркотиків.

Враховуючі усі перелічені чинники, пов'язані з проведенням бойових дій на сході України справедливо виникає питання, як може ситуація, що склалася, вплинути на незаконний обіг наркотиків як у районах контрольованих НОФ, так і на решті території України, як ситуація може вплинути на сталі канали транзитного переміщення наркотиків через територію України і які ризики можуть під впливом виниклих негативних факторів.

На даний час ми можемо визначити наступні негативні фактори, які можуть мати вплив на наркоситуацію:

1. Зниження або повна відсутність діяльності правоохоронних органів у сфері протидії незаконному обігу наркотиків на території, яка контролюється НОФ.

2. Відсутність контролю з боку Прикордонної служби України за окремими ділянками державного кордону з Російською Федерацією, які у свою чергу перебувають під контролем НОФ.

3. Концентрація зусиль прикордонної та митної служб нашої держави на виявленні представників незаконних озброєних формувань та пошук засобів ведення бойових дій на шкоду пошуку засобів незаконного обігу наркотиків.

4. Лояльне ставлення Прикордонної служби Російської Федерації до представників бандформувань, які нелегально перетинають російсько-український кордон.

5. Участь осіб, які є споживачами наркотиків та які мешкають на території, яка контролюється НОФ, у незаконних озброєних формуваннях, а також отримання ними вільного доступу до наркотиків, як знаходяться в сфері легального обігу, так і тих, що були вироблені нелегально.

6. Прибуття у регіон, підконтрольний НОФ, найманців з Російської Федерації, здебільше з регіонів Північного та Північно-Кавказького федеральних округів, регіонів з традиційно високим рівнем споживання марихуани та сурогатних опіатів [9].

7. Спроби перепорядкування представниками НОФ мереж нелегального виробництва та розповсюдження наркотиків, а також сприяння та стимулювання нелегального збуту наркотиків.

8. Контроль НОФ над медичними та аптекарськими закладами, можливість вільного доступу до лікарських препаратів, що містять наркотичні засоби та психотропні речовини [10].

9. Захоплення підприємств представниками НОФ хімічної, металургійної, оборонної та інших видів промисловості та отримання вільного доступу до прекурсорів, які там використовуються та зберігаються.

10. Можливість використовувати представниками НОФ лабораторне обладнання захоплених підприємств для виробництва синтетичних наркотиків.

11. Можливість використання представниками НОФ фахівців-хіміків для організації виробництва синтетичних наркотиків.

12. Перенесення активності контрабандистів до сфери контрабанди предметів і речовин посиленого контролю, у зв'язку зі зниженням економічної діяльності у регіоні і як наслідок зменшення обсягів економічної контрабанди.

Перелічені фактори можуть мати певний вплив на наркоситуацію, як у самій Україні так і сусідніх державах:

1. Збільшення споживання наркотиків у зоні бойових дій, яке обумовлене такими факторами як необхідність зняття психологічного навантаження, серед осіб, які беруть участь у бойових діях, або опинились у зоні бойових дій; використання у якості заміників обезболюючих засобів; наплив у регіон осіб з РФ, які схильні до вживання наркотиків; неможливість організації протидії незаконному споживання наркотиків з боку правоохоронних органів; виникнення додаткових умов до вільного доступу до наркотиків.

2. Збільшення споживання та пов'язаного з ним попиту призведе до збільшення обсягів виробництва нелегальних наркотиків. Встановлення контролю над незаконними мережами виготовлення та розповсюдження наркотиків з боку незаконних озброєних формувань, їх протекціонізм, буде сприяти як збільшенню незаконного

виробництву, так і витоку наркотиків з місць їх легального обігу (медичні та аптекарські заклади).

3. Скорочення фінансування незаконних озброєних формувань з боку РФ та протидія зазначеному фінансуванню з боку правоохоронних органів України може призвести до того, що представники НОФ можуть бути зацікавлені у виробництві синтетичних та інших видів наркотиків, реалізації їх поза зоною бойових дій, або в інших державах, як альтернативне джерело надходження коштів. При цьому для зазначеного нелегального виробництва представники НОФ можуть використовувати виробничу та сировинну базу захоплених підприємств, а також знання фахівців-хіміків, які опинились на контрольованій НОФ території.

4. Лояльне ставлення Федеральної прикордонної служби Російської Федерації до представників банд формувань, які беруть участь у бойових діях на боці НОФ, сприяння їх свобідному переміщенню через російсько-український можуть призвести до того, що прекурсори, які зберігаються на підприємствах на контрольованій бойовиками території можуть вивезені з території України та потрапити до Російської Федерації і далі до регіонів поширеного виробництва наркотиків (наприклад у країни Середньої Азії, для виробництва героїну). Або у разі налагодження синтезу наркотиків на виробничих потужностях захоплених підприємств, зазначена продукція також може потрапити у інші країни, з метою отримання коштів для ведення війни.

5. Міжнародні кримінальні угруповання, оцінюючи наявні можливості незаконних озброєних формувань на сході України щодо незаконного обігу зброї, наркотиків та коштів, будуть зацікавлені у встановленні стосунків з ватажками НОФ та «інтеграції» останніх до спільного бізнесу.

Розглядаючи вказані вище положення, можна зробити наступні **висновки**: під час звільнення від представників НОФ територій усхідних регіонах України необхідно здійснювати аналіз стану викрадання, вивезення наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів з території підприємств, де вони знаходились на зберіганні та в обігу, а також обладнання, яке може використовуватись з метою виробництва наркотиків. Про виявлені факти відповідні підрозділи Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, а також Державна служба України з контролю за наркотиками повинні обов'язково направляти інформацію до Міжнародної комітету з контролю за наркотиків з метою подальшого відповідного реагування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Пугін веде в Україні гібридну війну — генерал Каппен : [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25363591.html>
2. Стратегія «Керованого хаосу» — головний складник інформаційно-економічної війни в Україні : [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrgazeta.plus.org.ua/article.php?ida=494>
3. Болевые точки режима Януковича: что показывает асимметричная война Автомайдана : [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://hvylya.org/analytics/politics/bolevyie-tochki-rezhima-yanukovicha-chto-pokazyivaet-asimmetrichnaya-voyna-avtomaydana.html>
4. Донецкая народная республика : [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dnr24.org>
5. Луганская народная республика : [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://lugansk-online.info/start_page
6. В Северодонецке милиционеры отказались перейти на сторону террористов, — СНБО : [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://conflict.rbc.ua/rus/v-severodonetske-militsionery-otkazalis-pereyti-na-storonu-24062014124000>

7. Терористи стратили керівників міліції Горлівки? : [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/05/27/7026975/>

8. Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів : Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 р. № 770 (із змінами та доповненнями на сьогоднішній час) // Офіц. вісник України. — 2000. — № 19. — Ст. 789.

9. Ангельская пыль на карте России : [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://rospravosudie.com/society/narko>

10. Ukraine: Insurgents Disrupt Medical Services : [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.hrw.org/node/127854>

УДК 343.8

Карпенко Н. В., здобувач кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права НАВС

Про зміст сучасної кримінально-процесуальної політики України та особливості її реалізації в місцях позбавлення волі

В статті здійснено аналіз практики застосування нового Кримінального процесуального кодексу України в умовах діяльності установ виконання покарань, визначено основні проблеми та шляхи їх вирішення на теоретико-практичному рівні.

Ключові слова: Кримінальний процесуальний кодекс; установа виконання покарань; персонал Державної кримінально-виконавчої служби України; засуджений до позбавлення волі; реалізація норм права; моніторинг.

В статье осуществлен анализ практики применения нового Уголовного процессуального кодекса Украины в условиях деятельности учреждений исполнения наказаний; определены основные проблемы и пути их решения на теоретико-практическом уровне.

Ключевые слова: Уголовный процессуальный кодекс; учреждение по исполнению наказаний; персонал Государственной уголовно-исполнительной службы Украины; осужденный к лишению свободы; реализация норм права; мониторинг.

The article analyzes the practice of the new Criminal Procedure Code of Ukraine in terms of penal activities, the main problems and solutions in theoretical and practical level.

Keywords: Criminal Procedure Code, penal institutions, staff of the State Penitentiary Service of Ukraine, was sentenced to imprisonment, the implementation of the law; monitoring.

Постановка проблеми: Як свідчить практика, введення Кримінальним процесуальним кодексом (далі - КПК) України нового порядку досудового розслідування злочинів, вчинених в установах виконання покарань (УВП), дещо покращило процедуру ведення кримінальних проваджень [1, с. 4-6], проте не дозволило вирішити як ті проблеми, що мали місце при реалізації норм КПК України 1960 р. [2], так і породили нові із них, що стали результатом реалізації норм КПК 2012 р. [3]. Зокрема, КПК 1960 р., у п. 5 ч. 1 ст. 101 до органів дізнання відносив начальників УВП, слідчих ізоляторів (СІЗО) та лікувально-трудова профілакторіїв, - у справах про злочини проти встанов-